

Demensförbundet
medlem i
Alzheimer Europe

DEMENS- FORUM

Bildat 1984

NR 4 1999

Någon måste säga ifrån – Demensförbundet gör det

INTERNATIONELLA ALZHEIMERDAGEN *Den 21 september, dagen då vi minns de som glömmet*

De riksomfattande arrangemangen uppmärksammades i landets tidningar, radio och TV, både på riks- och lokalnivå runt omkring i landet med artiklar, reportage, annonser och

intervjuer. Lokalföreningarna hade olika aktiviteter ute "på stan" där de informerade allmänheten om demens, om de demenssjukas och deras anhörigas vardag och om demensföre-

ningens verksamhet. På förbunds-kansliet hölls en presskonferens då filmen om demenssjuke Rune Östberg "Jag börjar bli dement" visades. Intresset var stort från massmedia. Se sid. 8-9.

Foto: Jan Andersson
tidningen Barometern

□ Ambitionen är att varje kommuninvånare skall få lite kunskap om demens, säger Jacob Erlandsson.

Demensförbundet behöver mer resurser för att arbeta för dementa och deras anhöriga!
Stöd Demensförbundets utvecklingsfond pg 25 92 53-3

Innehåll

Ordföranden har ordet	2
Hjälpsordning till Ryssland	3
Brev från en anhörig Magdalenagården	4
Emil, en uppskattad kompis	5
Anhörig 300 Svar från politikerna	6
Socialtjänst i utveckling Demensförbundet kritiserar	7
Alzheimerdagen	8-9
Från våra föreningar	10-11
Doktorn har ordet, m m	12
Ansök om forskningsbidrag Utbildningsdag i demensvård	13
Äldremässor i Fagersta	14
IT-mässor, hjälpmedel, handbok i demens	15
Förbundsnytt Skrifter om demens	16

DEMENSFORUM

Ansvarig utgivare:

Stina-Clara Hjulström, förbundsordf.

Tryckproduktion:

Lätta Trycket AB, Stockholm

Prenumeration: 120:-/år

Du som vill skriva i Demensforum:

Skicka in ditt manus till Demensförbundet. Vi tar även emot din text på diskett eller som bifogad fil med e-post. (Spar texten som ren textfil i ordbehandlingsprogrammet). Skicka gärna med foton eller illustrationer till din artikel! Vi förbehåller oss rätten att redigera insända artiklar. Citera gärna men ange alltid källan! Adress, se sista sidan.

Nästa Demensforum utkommer i slutet av februari. Manusstopp för nästa nummer är 15 januari -2000.

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Innerlighet och kärlek

Det ser ut att bli en fin höstdag. Solen har ännu inte gått upp bakom ladugårdstaket, men ljuset kommer. Kajorna i den stora avlödade asken samlas i stora klungor. Deras tjatter hörs vida i morgongryningen. Undrar om de tjatrar om hur åldriga kajor skall klara vintern? Tätt tillsammans sitter de. Det ser ut som de känner trygghet av närheten. Precis som demenssjuka. Jag har tänt stearinljusen på köksbordet och lyssnar förstrött på morgonandakten. Prästen talar om innerlighet och kärlek. Så viktiga ord och så sällan man hör dem i debatten om demensvården! Där är ord som kostnader, effektivitet och konkurrensutsättning kryddat med lite självbestämmande och valfrihet vanligt. Ekonomismens termer borde tonas ner i vården av demenssjuka. Innerlighet och kärlek!

Tillsynen

Nog är det ofattbart att man fortfarande delar upp tillsynen av vården. Lite förenklat: Socialstyrelsen ser till det medicinska, kroppen, och länsstyrelsen till det sociala, själen. Jag är övertygad om att de allra flesta är medvetna om att kropp och själ hänger samman och att man inte kan göra en tudelning. Är det inte hög tid att ändra detta förlegade system och få ett handlings-

kraftigt verk som står oberoende och snabbt utövar tillsyn och har befogenheter att vidtaga kraftåtgärder när det brister i vården av demenssjuka. Som det nu fungerar får många, både demenssjuka, anhöriga och även personal illa.

Året lider mot sitt slut

FNs äldreår. Vad blev det av? Nog gick det ganska spårlöst förbi. "Skivan" liksom hakade upp sig på vård, skola och omsorg, men vad har egentligen hänt? "Anhörig 300" låter storslaget, men fördelat ut till alla kommunerna per invånare 65 år och äldre blir det inte mycket pengar. Glädjande nog har många kommuner förstått vilken resurs Demensföreningarna är och tagit med dem i diskussionerna. Flera kommuner har gjort bra handlingsplaner. Stimulanspengar har också kommit en del demensföreningar och Demensförbundet till godo, men någon riktig höjdare blev inte FNs äldreår!

Millenniumskiftet

Visst är det lite speciellt, men vad kommer det att innebära för demenssjuka, denna grupp svårt sjuka som ökar. Kommer de att bli ordentligt utredda, få en värdig vård och kommer anhöriga att få det stöd som de så väl behöver? Socialministern Lars Engqvist har i en tidningsartikel sagt att ingen skall behöva vara ensam millenniumnatten. Det tycker jag var ädelt, men visst blir det lite långt mellan gångerna om det skall gå ett millennium!

Stina-Clara Hjulström

Hjälp-sändning till Ryssland

En rostig grind, spretande ogräs. En knagglig och ojämna infart. Tvåvåningshuset är i smutsigt vitt tegel och ser ut som en övergiven fabrik. Detta kan inte vara ett sjukhem. Detta ÄR ett sjukhem.

Söndagen den 25 april, klockan halv tio på morgonen rullar den blåvita bussen från Kalmar in med sin last på gården till "Psykoneurologiska internatet nr 4" som ligger i Pusjkin, alldeles söder om S:t Petersburg.

Sjukhemmet påminner mest om ett gammaldags svenskt mentalsjukhus. Patienter med olika diagnoser blandas med varanda. Här finns riktigt gamla sjuka, men också ungdomar. Så är det i Ryssland. Generationerna lever tillsammans. I hemmen och på sjukhusen.

Det är Klockargårdsfonden i Kalmar län som arrangerat hjälpsändningsresan till S:t Petersburg i Ryssland. Fonden arbetar för bättre villkor för demenssjuka och en förbättrad demensvård, i Sverige, men också i andra länder. Ett nätverk håller på att byggas upp mellan de nordiska länderna, och grannarna runt Östersjön. Filmaren och konstnären Åke Sjölund sitter i Klockargårdsfondens styrelse.

□ Här går det undan. Blöjpaket, medicinlådor, kaffekartonger... allt stuvats in i sjukhemmets sorgligt tomma förråd. Patienterna hjälper också till.

Han besökte tillsammans med övriga ledamöter S:t Petersburg förra hösten och kom i kontakt med sjukhemmet/sjukhuset i Pusjkin.

– Vi blev rätt förfärade under det studiebesöket. Det är ju en sådan oerhörd kontrast till svenska förhållanden när det gäller de materiella resurserna.

På Åke Sjölund's initiativ drogs en insamling igång. Kalmarborna uppmanades skänka saker som tvål, schampo och tandkräm. Från länsjukhuset skänktes sjukvårds- och hygienartiklar samt en del mediciner och medicinsk utrustning. Klockargårdsfonden har också köpt in en del varor, som kaffe och godis, för insamlade medel.

– Det fina med att vi själva åker över

är ju att man får se att sakerna verkligen hamnar precis där de ska. Hos de mest sjuka och utsatta, säger Åke Sjölund.

– Det som gläder mig mest är att det har hänt saker på det ryska sjukhemmet sedan vi var här i höstas. Nu har de börjat renovera, det känns som om de kommit igång. Det känns som om hela atmosfären här blivit bättre. Kanske är det för att de vet att vi tänker på dem och vill hjälpa dem. I höstas verkade det finnas en känsla av hopplöshet. Nu verkar det som man vågar tro på en framtid, och det är det viktigaste av allt.

"Fortsättning följer i nästa nr av Demensforum"

Anette Forsberg

Foto: Peter Lidengren

□ Hjälpen från Kalmar till Ryssland. Klockargårdsfondens insamlade saker bildar ett berg av förnödenheter på gården till Internat nr 4. Sjukhemmet är inrymt i en sliten byggnad i Pusjkin, alldeles söder om S:t Petersburg.

Brev från en anhörig

DEN DAGEN GLÖMMER JAG ALDRIG

Det är en vacker höstdag 1997. Jag har stora förväntningar på dagen. Jag har fått inbjudan att delta i en samtalsgrupp för anhöriga till Alzheimersjuka makar.

Det har sjukhusets kurator ordnat. Hon har också ordnat, så att min avlösare från hemtjänsten har fått ändrad tid anpassad till anhöriggruppen. Vården har fungerat idealiskt. Visst skattar jag mig lycklig.

På utsatt tid kommer min ängel från hemtjänsten, ger fru Maj en kram och tar av sig ytterkläderna. Självt börjar jag ta på mina ytterkläder. Maj frågar: – Vart ska du ta vägen? – Jag ska på studiecirkel, drar jag till med. – Då vill jag följa med, säger hon. – Det går inte det är bara för män, säger jag. – Så bra då, det är bara för män. Då behöver vi inte följa med. Intuitivt skickliga hemsyster tar Maj under armen, och tillägger: – Kom så går vi till köket och tar oss en kopp kaffe.

Jag passar på att försvinna och tar bilen för att köra till sjukhuset. Men nog är jag ganska skärrad, och hur har jag det med nerverna, när jag alldeles i onödan kör på en hög trottoarkant vid ett vägarbete? Det blir punktering på högra framdäcket och jag kör en liten omväg på fälgen till närmaste bilverkstad. Med hjälp av en taxi kommer jag så småningom fram till sjukhuset. Då har man tröttnat på att vänta på mig på den överenskomna mötesplatsen, och jag får börja söka rätt på gruppen. Först till kuratorns expedition. Där fanns ingen, som kunde ge besked. Då gick jag ganska på måfå och letade och mötte till slut en person som hade reda på var gruppen höll till.

När jag infann mig i gruppen hade man sett en film, pratat och bekantat sig med varandra. Det var dags att ta en kaffetår. Jag satte mig på närmaste

lediga stol. Alla fördämningar brast och jag grät som ett barn. Då säger mannen, som jag satt mig bredvid: – Gråt du bara. Du har rätt att gråta. Flera instämde och tröstade. Det hjälpte. Jag återvann behärskningen. Den empati jag på detta sätt fick uppleva tillhör det mest oförglömliga under Majs 6-7 års sjukdomstid. Jag kände, att jag inte var ensam om mina upplevelser. Andra anhöriga hade det lika svårt, och hos dem fanns det tröst i bedrövelsen.

Efter besöket hos anhöriggruppen hade jag tid över. På verkstaden hade man satt på ett reservdäck, och jag hann göra ett besök hos en vänfamilj, som hela tiden stått mig nära, och jag kände mig ytterligare styrkt. "Inöden prövas vännen" heter det så sant, så sant.

Så kom jag hem igen. Avlösaren rapporterade, att det hade gått bra. Hon försvann, och jag satte igång med

middagen. Det blev färdigmat som vanligt att sätta i ugnen. Jag kunde gå ut och gå med Maj under tiden om jag ville. Kommunen hade låtit installera timer och termostat på spisen, så man kunde lita på att inget oförutsett hände. Nej, det skulle bli något av annat slag, mycket mer dramatiskt, som väntade mig, och det kom inte förrän sent på kvällen. När vi hade gått och lagt oss, och jag väntade att få somna i lugn och ro kommer det oväntade sjukdomshugget som en blix från klar himmel, nåväl, kanske inte så klar. Maj säger: – Att aldrig Erik kommer hem.. – Men jag är ju Erik, jag ligger ju här. – Nej, du är inte Erik. Det hjälpte inte vad jag sade. Tänka sig, att vi hade firat guldbröllop två år tidigare, och nu kände hon inte igen mig. **Den dagen glömmar jag aldrig!**

Erik Franklin

medlem i Demensföreningen
i Göteborg

Pris för bra demensvård

Magdalenagården i Torsås kommun har fått ett stipendium på 50 000 kr för bra demensvård.

Vad som kännetecknar Magdalenagården är att man med enkla lösningar skapat ett trivsamt och funktionellt gruppboende. Personalen på Magdalenagården har en förmåga att skapa lugn, trivsel och hemkänsla där alla känner sig, som i en stor familj. Det är med enkla medel de arbetar och främst genom att "bjuda på sig själva".

Läkemedelsföretaget Janssen-Cilag finansierar stipendiat. Syftet är att främja och motivera vårdpersonal att utveckla och skapa en god demensvård för att från ett helhetsperspek-

□ Irmgard Pettersson och Sylvia Olsson visar stolt upp Magdalenagårdens diplom för bra demensvård.

tiv främja vårdtagarens behov och livskvalitet. Det är tänkt att stipendiat skall delas ut varje år. Stipendiet kan sökas av vårdlag som arbetar med demenshandikappade på sjukhem, gruppboenden eller liknande. Stipendiet kan endast sökas av team, ej av enskild individ.

Emil, en uppskattad kompis

Han trippar världsvant omkring i korridorerna. Han biter i skor och strumpor och slickar i sig matrester från golvet. Emil, fem månader, är pensionärernas speciella kelgris och en hejare på hyss.

När minigrisen Emil flyttade in på Hellbergsgårdens äldreboende i Sundsvall, sjönk medelåldern avsevärt. Några av de anställda tog initiativet till att liva upp både sig själva och pensionärerna med ett husdjur.

Men vi kunde varken ha hund eller katt på grund av allergiriskerna och då hittade vi en annons i lokaltidningen om en minigris som var till salu för 1 500 kronor, berättar Kristine Hägglund, en av de anställda.

Boendechefen Britt Wöhrman välsignade förslaget och minigrisen blev raskt populär när han rusade fram i salarna. En av pensionärerna, Algot Alexandersson, döpte honom omedelbart till Emil. – Jag tyckte det var ett bra namn, för han är så kärvänlig och busig, säger Algot, och kliar den lille grisen bakom örat.

Nu går Emil som han vill på Hellbergsgården. Sovplatsen har han under diskbänken på avdelningen ”Sommaren”. Personalen har också bestämt att han ska duschas minst en gång i veckan, men Emil protesterar högljutt varje gång. – Han skrek hemskt i början, men nu går det lite bättre, berättar personalen. Behoven utför han ute på gården och det går alldeles utmärkt när det är fint väder. Då ligger han gärna och latar sig i höstsolen, så att personalen till slut tvingas bära in honom. Men Emil är inte förtjust i busväder, då är det värmen inne på Hellbergsgården som gäller.

Emil har fasta mattider och mumsar på grisfoder, grönsaker och frukt. Men han snorkar gärna under borden

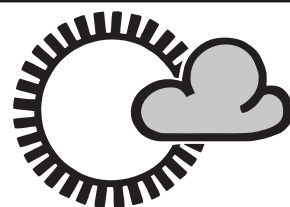
□ *Hej, kompis. Minigrisen Emil hälsar på Helga Andersson och Algot Alexandersson. Emil är en glädjespridare bland personal och pensionärer vid Hellbergsgårdens äldreboende.*

Foto: Ralf Bergman

efter godbitar som pensionärerna tappat – avsiktligt eller inte?

Stämningen på Hellbergsgården har blivit bättre sedan Emil flyttade in. Minigrisen är en glädjespridare, även om han kan vara lite väl bestämd ibland. – Pensionärerna har fått någon att prata med och se efter. De frågar efter honom hela tiden, berättar Kristine Hägglund. Och lille Emil trivs bättre med sina nya kompisar för varje dag som går.

Pelle Ehnberg

**Stöd
Demens-
fonden**

Pg 90 08 58-2

ANHÖRIG 300

Riksdagen har avsatt 300 miljoner kr fördelat på tre år (1999-2001) för att landets kommuner i samverkan med anhörigorganisationer och andra frivilligorganisationer skall utveckla stödet till familjer och andra närstående som vårdar.

Av dessa medel fördelas varje år 96 miljoner i bidrag till kommunerna. 4 miljoner kr är avsatta för särskilda initiativ och för information, uppföljning och utvärdering.

Medlen för utveckling av anhörigstödet utbetalas direkt av Socialstyrelsen till de enskilda kommunerna i förhållande till antalet personer 65 år och äldre som är bosatta i respektive kommun. Förutsättningarna för att medlen skall utbetalas är

– att den enskilda kommunen i samråd med berörda frivilligorganisationer utarbetar en treårig handlingsplan;

– att utvecklingsarbetet sker i samverkan med anhörigorganisationer och andra frivilligorganisationer;

– att handlingsplanen skall vara godkänd av ansvarig kommunal nämnd.

Klart är att Anhörig 300 har bidragit till att öka intresset för anhörigfrågor i landets kommuner.

På Demensförbundet har antalet telefon samtal från kommunerna ökat och intresset har varit stort att köpa förbundets skrifter som berör anhöriga. Positivt är också att de flesta kommuner tagit kontakt med de lokala demensföreningarna och i flera

fall inbjudit dessa att sitta med i referensgrupper.

Enligt utredare Britt Alberg på Socialstyrelsen hade i början av november nästan alla kommuner lämnat in sina handlingsplaner. Endast ett tiotal återstod. Handlingsplanerna ser olika ut. Det handlar mycket om avlösning och studiecirkel för anhöriga samt kartläggningar av anhörigas situation. Anhöriga till demenssjuka är en betydande målgrupp i handlingsplanerna. Några kommuner har anställt anhörigkonsulenter. Kommunerna har främst haft kontakter med Röda Korset, demensföreningar, pensionsorganisationer och Svenska kyrkan. Den 7 december kommer Socialstyrelsen att presentera en rapport om de hittills uppnådda resultaten med Anhörig 300.

Sten-Sture Lidén

Politikersvar

Demensforum nr 3/98 var ett valnummer. Alla partier svarade på frågor som handlade om demensomsorg. Växjö demensförening har ett år senare följt upp politikernas arbete. Efter många påstötningar har svaren kommit in från alla.

– Vilka frågor gällande de demenssjukas vårdomhändertagande resp de anhörigas situation har du drivit?

Moderata samlingspartiet har arbetat aktivt med samarbetet mellan landstinget och primärvården och verkar för en rimlig stöttning av anhöriga i deras vård av anhöriga, både i form av avlastning och former för betalning.

Centerpartiet skapa lokala nätverk och samtalsgrupper där anhöriga skulle få möjlighet att komma samman, fler personers möjligheter att få arbeta inom vården

Vänsterpartiet att strukturera vårdboendena. Lättare dementa för sig, svårare för sig, rent fysiskt skröpliga för sig etc., kompetenshöjning hos personalen. Viktigt att fullfölja arbetet med anhörigstöd (närståendestöd). I den snart färdiga anhörigpolicyn som Omsorgsnämnden ska ta utvecklar vi detta vidare. Synpunkter från bland annat demensföreningen tas till vara.

Folkpartiet Bättre stöd och utbildning åt anhörigvårdare och andra anhöriga. Ökat antal korttids/avlastningsplatser.

Socialdemokraterna svaret var generellt Nämnden kommer att arbeta efter "Program för Närstående".

Kristdemokraterna agerat i riksdagssammanhang angående nedläggning av Syster Ullas sjukhem och begärt utökad tillsyn av Länsstyrelsen för sjukhem och serviceboende.

Miljöpartiet hade nyss bytt ledamot.

– Vad kan du redovisa för resultat från detta politiska arbete?

Folkpartiet Jag tycker att det nu inom förvaltning och nämnd finns en positivare attityd till utbildning och stöd till anhöriga och anhörigvårdare. Inga fler svar.

Socialtjänstutredningens slutbetänkande

”Socialtjänst i utveckling”, (SOU 1999:97)

I september överlämnade den särskilda utredaren riksdagsman Inger Lundberg Socialtjänstutredningens slutbetänkande till socialministern. Utredningens förslag slag är nu ute på remiss till olika myndigheter och organisationer.

Yttrandena skall vara inkomna senast 2000-01-14. Demensförbundet kommer att yttra sig över utredningen.

Svensk social- och sjukvårdslagstiftning är komplicerad och svåröverskådlig. En rad utredningar har tillsatts under de senaste åren. Man skulle önska att lagstiftningen samordnades, koncentrerades och förenklades.

Bland utredningens många förslag är två områden av särskilt intresse för de demenssjuka och deras anhöriga. Det gäller stödet till anhöriga/närstå-

ende och tillsynen. Utredningen föreslår att en ny paragraf införs i Socialtjänstlagen där kommunernas skyldighet att stödja anhöriga/närstående förtydligas.

Begreppet tillsyn

Vad gäller tillsynen vill utredningen att begreppet tillsyn och tillsynens roll förtydligas och att den inriktas på laglighet, rättssäkerhet och kontroll av kvalitetssystem. Länsstyrelsen föreslås även i fortsättningen svara för tillsynen över socialtjänsten, men Socialstyrelsen föreslås få i uppgift att svara för ledning och nationell samordning av tillsynen. Särskilda brukarråd knutna till länsstyrelserna och Socialstyrelsens regionala enheter föreslås inrättas.

Utredningen diskuterar behovet av att på nationell nivå samordna all tillsyn över socialtjänst samt hälso- och sjukvård, men menar att en sådan omfattande omorganisation måste belysas av en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Sten-Sture Lidén

Hård kritik från Demensförbundet mot utredningen:**Bidrag till handikapporganisationer**

Demensförbundet har riktat hård kritik mot utredningen Statsbidrag till handikapporganisationer (SOU -1999:89)

På regeringens uppdrag har en särskild utredare, förra riksdagsledamoten Berit Oscarsson, sett över statsbidragen till handikapporganisationernas allmänna verksamhet.

I ett skarpt formulerat yttrande till Socialdepartementet över utredningen kritiserar Demensförbundet utredningens sätt att arbeta. Förbundet är kritiskt mot att representanterna i utredningens referensgrupp nomine-

rats av HSO (Handikappförbundens samarbetsorgan). Många handikappförbund, däribland Demensförbundet, är inte medlemmar i HSO på riksnivå.

Demensförbundet är kritiskt mot att utredningen vill ge HSO en särställning som företrädare för alla handikapporganisationer även för dem som valt att stå utanför HSO. Förbundet avvisar bestämt förslaget att hos Socialstyrelsen inrätta ett råd med vissa handikapporganisationer. Ett sådant råd skulle innebära att samma ordning införs som under 1980-talet. Det skulle ytterst gagna de gamla etablerade organisationerna.

De yngre och resurssvaga organisationerna får enligt utredningens förslag även i fortsättningen nöja sig med lägre bidrag per medlem.

Demenshandikappade kan inte själva föra sin talan och kan inte som ”friska handikappade” tala om när de utsätts för övergrepp eller dåligt bemötande.

Denna mycket svaga grupp av handikappade kommer enligt utredningens förslag fortsättningsvis att diskrimineras, varför Demensförbundet avstyrker den modell som utredningen föreslår i sitt betänkande.

INTERNATIONELLA

Den 21 september, dagen d

Här några citat tagna ur olika artiklar som skrivits i lan

Alzheimer – sjukdom många håller tyst om

□ Anna-Greta Sandström och Paul Persson från Västerbergslagens Demensförening stod utanför Handelsbanken och sålde pins, halssmycken och informerade förbipassagerande om sjukdomen.

(Dalademokraten) Foto Magnus Barkskog

Frågor om demens i Nordstan

Ruth Rönngård och Ulla Josefsson från Demensföreningen i Göteborg hade det rätt hektiskt under Internationella Alzheimerdagen. Det var förhållandevis många som uppsökte det folder-späckade bordet i Nordstan och på Frölunda Torg. Duon klargör att Sverige ligger i världstoppen i fråga om forskning kring demenssjukdomar och att Göteborg ligger på svensktoppen.

(Göteborgsposten)

Många drabbas av demens

Det är bra med en Alzheimerdag. Det bidrar till att göra oss kvitt känslan av skam som drabbar demenshandikappade, säger Per-Olof Sollerman ordförande i Borlänge demensförening. Demensföreningen medverkade i utställningen i framtidsmuseet "Makten över mitt liv".

(Dalademokraten)

Svårt få anhöriga engagerade i kampen mot alzheimer

Inger Hinders var en av de medlemmar i lokala demensföreningen i Mora-Orsa som informerade utanför affärshuset Kronan på tisdagen. De anhöriga har svårt att komma ifrån eftersom en demenssjuk ofta är ständigt beroende av vård och tillsyn, säger Karin Thoms.

(Dalademokraten)

En sjukdom utan bote

Annorlunda kampanj för att sprida kunskap om demens. Demensanhörigföreningen i Skellefteå grepp. Man gick ut på torget och informerade om sjukdomen och om föreningens verksamhet. – Ambitionen är att varje kommun ska ha en kampanj om demens, säger Jacob Erlandsson. I Skellefteå var Kerstin Lindblom, June Eriksson, Kerstin Eriksson och Andersson fanns på plats i centrum.

Internationella Alzheimerdagen

På biblioteket i Skellefteå blev det en kampanj om sjukdomen och om Demensföreningens verksamhet. En uppslagsartikel gjordes också om sjukdomen, och hennes demenssjukdom.

Förening informerade om demens

I Säters stad stod Eva Birath, Anna Björk och Kerstin för apoteket och delade ut broschyrer. De gick in på apoteket eller passerade förbi. Det är viktigt att man anställt demenssköterskor och sjuksköterskor. vi väldigt tacksamma för, säger

Demenssjuka -

□ Margareta Häll och Eva Frykholm höll i trådarna på Alzheimerdagen i Skellefteå allmänheten. (Norrländska Socialdemokrater)

ALZHEIMERDAGEN

å vi minns de som glömmet

idets tidningar från den internationella Alzheimerdagen

medel

ida kunskapen om demens Em-
ng tog ett nytt och annorlunda
ch informerade allmänheten om
och om kommande aktiviteter.
uninvånare skall få lite kunskap
sson, som tillsammans med Bir-
erstin Karlsson och Maj-Britt An-
a. (Barometern)

merdagen

llmänheten informerad om sjuk-
ngens verksamhet. En fin hel-
n Sigrid Burlin, ordförande i för-
ka mamma Märta. (Norra Västerbotten)

om demenssjukdomar

urman och Tina Bergqvist utan-
hyrer och informerade alla som
ade. Det är föreningens förtjänst
an Karin Saxe Andersson. Det är
Eva Birath. (Dalademokraten)

en utsatt grupp

holm var två av medlemmarna som
i Gällivare för informationen till
demokraten) Foto: Olle Öhman

Ilska, sorg och dåligt samvete

Demenssjukdomar är grym-
ma också mot anhöriga.
”Man ska leva med sorgen
och samtidigt kunna hälsa
på den sjuka och vara glad
och uppmuntrande och trev-
lig. Och så gråter man på
vägen därifrån och är helt
slut när man kommer hem”
Sagt av anhörig. Marita
Rapp ordförande i Norrkö-
pings demensförening och
Else Skarp berättar om an-
hörigas situation och om
föreningen.

(Norrköpings tidningar)

En dag vikt för de demenssjuka

På Hemgården i Malm-
köping, Kullagården i Bett-
na och på Lövåsen i Katri-
neholm bjöd Demensföre-
ningen i Katrineholm-Flen-
Vingåker på tårta till efter-
middagskaffet, och sång
och musik. Det uppskatta-
des.

(EskilstunaKuriren
med Strängnäs tidning)

Demensförening ger anhöriga kraft att orka

Demensföreningen fanns på
och strax utanför apoteket
för att informera om sjukdo-
men. Föreningen är en plats
där man kan hämta styrka
och kraft, prata med andra i
samma situation och få in-
formation om sjukdomen,
säger Nancy Klinga, ordfö-
rande i föreningen.

(Norra Skåne)

”DEMENS INGET SKAMLIGT”

Demensföreningen i Perstorp slog upp ett ”torgstånd” för att föra ut
information om sjukdomen. De berättar bl a om sin jourverksamhet,
Demenslinjen. Förutom att ringa kan man även besöka Rydbogården
för att få svar på sina frågor. Anhörig 300 pengarna som ska gå till
anhörigstöd hoppas man ska gå till bl a avlösning för anhörigvård-
are i hemmet och utökad öppen verksamhet på Rydbogården.

(Nordvästra Skånes Tidningar) Foto: Henrik Wiliamsson

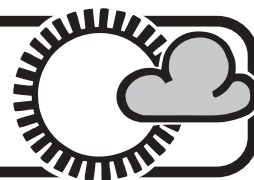

Ökad öppenhet om demenssjukdomar

40-talisterna och deras barn vill veta. Sjuksköterskan Anne Margret
Mattson på sjukhemmet Lunden i Norslund möter ökad öppenhet
kring demenssjuka. Det är skönt om de skuffar undan skam och
skuld känslor. Den 21 september manifesterades den internationella
Alzheimerdagen över hela världen. Anne Margret och ordförande
Barbro Sandberg representerade Falu Demensförening vid utställ-
ningen på Banktorget.

(Falukuriren) Foto: Anna Klint

Från våra föreningar

Öppet hus i Sparreholm

Vi vill berätta hur vi uppmärksammade Alzheimerdagen. I Borås Tidning hade vi en artikel och en annons och på Alzheimerdagens morgon var vi 2 st. som talade i Radio 7 om hur det kan kännas att vara anhörig, betydelsen av tidig utredning och att Demensföreningen hade öppet hus på ett dagcenter för pensionärer kl. 12.00-16.00. Vi bjöd på juice, pepparkakor o kex.

Vi hade ställt ut med posters, broschyrer, tidningar, Demensförbundets skrifter och en hel del böcker om demenshandikapp.

Det kom en hel del besökare, bl a elever o lärare från vårdgymnasiet, som gärna ville ha lite mer kontakt med oss. Flera ville tala enskilt med någon av oss om sina problem.

Anita Henerius från vårdplaneringskansliet besökte oss, likaså Barbro Holmsten samordnare för demenssjuksköterskorna och Jörgen Philipsson från kommunen. Vi sålde också blåmesar och blåmeskort, och fick några nya medlemmar.

*Britta Klasson
Borås demensförening*

Välkommen till Kiruna

□ Vid bildandet av Kiruna demensförening fr v: Matti Ylikarjula, Birgitta Holmgren, Bertil Holm, Eva Millebrand och Sven Viklund.

Gällivare demensförening med Margareta Häll i spetsen hade tillsammans med Birgitta Holmgren, vårdutvecklare vid Kiruna sjukhus, tagit initiativ till en träff med allmänheten om att bilda en demensförening i Kiruna.

Den 26 oktober 1999 samlades vi spända på hur många som skulle dyka upp i samlingsalen på sjukhuset. Vi blev sexton personer och de flesta av dessa var anhöriga/ närstående till någon med demenshandikapp. Birgitta redogjorde för bakgrunden till att vi träffades och Margareta berättade om tillkomsten av Gällivare demensförening och dess arbete. Jag berättade

om Demensförbundets verksamhet. Vi fikade och utbytte olika erfarenheter av att vara anhörig till någon med demenshandikapp. Tusen tack Margareta och Raili från Gällivare demensförening för allt arbete som ni lagt ner för att bilda en demensförening.

Ordförande Birgitta Holmgren, Vice ordförande Eva Millebrand, Sekreterare Matti Ylikarjula, Kassör Bertil Holm, Ledamot Ann Christin Rova, Suppleant Sven Viklund, Suppleant Maj-Britt Hacksell
Lycka till med Ert fortsatta arbete.

Tommy Jonsson

Hyressänkning i gruppboenden

Äntligen har vi i Demensföreningen kommit överens med Varbergs Kommun om en hyressänkning i särskilda boenden för äldre vad gäller de gemensamma utrymmena. Vi kommer att förhandla efter Gävlemodellen, där de gemensamma ytorna är separata i hyreskontraktet. Det känns bra att vi till slut kunde komma överens och vi skall fortsätta förhandlingarna tillsammans med hyresgästföreningen den 15 nov. -99

Vår första begäran om hyressänkning gjordes till socialnämnden för 1,5 år sedan. Det visade sig att kommunen gjort en felräkning i samband med ombyggnad av det gamla ålderdomshemmet med 500 kronor för mycket per månad och boende. De boende fick pengar tillbaka retroaktivt för två år. Hyrorna ändrades inte för de gemensamma ytorna varför vi fick driva det vidare till hyresnämnden. Att vi har kunnat driva frågan är tack vare två starka kvinnor som har sina män på demensboende samt stöd från Förbundet och Erik Näslund.

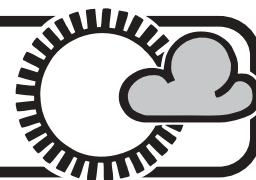
*Demensföreningen Kungsbacka,
Varberg och Falkenberg,
Alice Bengtsson ordf*

610 personer lyssnade

Två föreläsningar hölls på Landstingshuset i Luleå på Alzheimerdagen. Inbjudan gick till ”Dig som kommer i kontakt med personer med demens, ex anhöriga, vård- och omsorgspersonal, handläggare, politiker, gode män, poliser, präster, taxichaufförer m fl.”

Föreläsare var Kerstin Lundström, leg. Sjuksköterska och konsult i Demensfrågor.

Från våra föreningar

Alzheimerdagen i Hofors

Vi fick låna en TV med video av kommunen och en av ABF. Vi har ett köpcentrum med flera affärer och två genomgångar. I varje genomgång pla-

cerade vi en TV och ett bord med informationsmateriel. Under dagen visade vi två videofilmer – ”Fem filmer om demens” och ”Demens – vad

är det?” Vi delade ut flygbladen och annan information, sålde pins, örhängen, slipshållare och halssmycken i blåmesserien. Pins och örhängen tog slut. Vi sålde även av de fina korten vi fick – både enkla och de med kuvert. Sammanlagt sålde vi för över 1500 kr.

Några kom fram och talade om sin make/maka, far och mor, syskon och andra släktingar och deras begynnande demens. Vi fick fyra nya medlemmar, så nu är vi 91. Några skulle tänka på saken och återkomma när det blev nytt år. Det blev en lyckad dag.

När dagen var slut fick vi skylta upp ett av affärernas fönster mot gågatan med information om förbundet och föreningen, som vi får ha kvar en tid framöver.

*Hoforsortens demensförening,
Gilbert Fernström, ordförande*

Jag sitter vid mitt köksbord och blickar ut över havet en solnedgång, som är helt fantastisk och hösten anmäler sin ankomst samt en vit vinter. I detta ögonblick vill jag hålla kvar tiden en stund.

Det kommer en hälsning från Skellefteå Demensförening, som haft ett innehållsrikt år -99. En stor händelse var vårt 10-årsjubileum den 10 sept -99. Vi bjöd in våra medlemmar till middag på Medlefors kursgård med god mat och vacker miljö. Vår Solveig som är med i styrelsen hälsade alla välkomna, samt höll i presentationen av våra talare.

Underhållning av tre unga flickor, som den kvällen gjorde sitt första uppträdande, mycket uppskattat, samt ett revygäng ”Fuseval”, som presenterade sin revy som var helt suverän. Vi fick öva våra skrattmuskler.

Kjell Löfroth talade om föreningens

Hälsning från Skellefteå

början med många minnesvärda ord, samt berättade om Demensförbundet. Ragnar Falk berättade om sin tid som ordförande i föreningen, samt som anhörig. Gun Nilsson vice ordf läste en vacker dikt.

När vi nu ska blicka framåt så fick jag nämna den fina jubileumskriften som vi har framställt till alla medlemmar.

Underhållning under middagen med dragspel och allsång. En innehållsrik

kväll, med många glada ansikten och förhoppningsfulla medlemmar, som tillsammans med oss ska hjälpas åt att förbättra för de anhöriga, samt hjälpa dessa sjuka som vi möter.

Så vill jag önska alla som läser detta en vacker höst och en inte allt för kall vinter, samt nya krafter som laddar våra batterier, nu när vi möter år 2000.

*Vänligen Sigrid Burlin
ordförande i föreningen*

Doktorn har ordet

Risperdal har nu godkänts av Läkemedelsverket för behandling av allvarliga orostillstånd hos många patienter med demenssjukdom.

Läkemedlet har använts i stor utsträckning på denna grupp och det har färre biverkningar än andra liknande lugnande

RISPERDAL (Risperdon)

medel som haldol, cisoridinol och malorol. Som alltid bör man vara försiktig med denna typ av läkemedel och även Risperdal kan ge upphov till biverkningar som stelhet och trötthet. Dosen ska därför i de flesta fall vara

så låg som möjligt och man kan pröva att sätta ut läkemedlet efter en tid. Detta gäller dock inte om man behandlar mot hallucinationer och vanföreställningar där man i de flesta fall ska ha en långtidsbehandling.

Ingvar Karlsson
docent och överläkare
vid Mölndals sjukhus

ÄLDRE OCH SMÄRTA

År 1996 hade jag den stora förmånen att få medel ur Demensfonden. De beviljade medlen har jag använt till min forskning om äldre och smärta. I en första studie undersökte jag förekomst av smärta bland äldre i särskilda boenden och i vilken utsträckning vårdarnas och de äldres uppfattningar om smärta överensstämde. Fynden visade att smärta var mycket vanligt bland de äldre. Många hade värk eller smärta dagligen, vissa hela tiden och vårdarna kände inte alltid till att de äldre hade

ont. I studien ingick även frågor om hur äldre uttryckte smärta och om vårdpersonalens tillvägagångssätt för att identifiera smärta. Att bedöma och känna igen att äldre personer har värk eller smärta visade sig ofta vara komplicerat. Olika faktorer kan hindra respektive underlätta för vårdpersonal att känna igen äldres smärta. Studien mynnar ut i en strategi för att identifiera smärta bland äldre i särskilda boenden.

Under de år som förflutit sedan jag

fick medel från Demensfonden har jag skrivits in som doktorand vid Centrum för vårdvetenskap i Lund. De delarbeten som jag beskrivit ovan kommer alltså att utgöra en del i min avhandling som skall handla om bedömning och behandling av smärta bland äldre i särskilda boenden eller med hjälp från hemtjänst.

Kerstin Blomqvist
sjuksköterska och högskoleadjunkt och doktorand vid Centrum för vårdvetenskap i Lund

Lätt minnesstörning

Vid en presskonferens i Stockholm den 30 september presenterade läkemedelsföretaget Novartis en världsomfattande studie omfattande personer med lätt minnesstörning.

900 personer med lätt minnesstörning i ett tiotal länder skall ingå i studien. Sverige skall delta med 60 personer från Umeå-, Göteborgs- och Stockholmsområdet. Sture Eriksson, docent i Umeå, leder den svenska delen av studien och ansvarar för 20 patienter i Umeå.

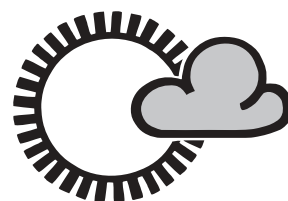
Docent Lars-Olof Wahlund, Hudinge sjukhus och professor Anders

Wallin, Mölndals sjukhus, har också ansvar för 20 patienter var.

Studier visar att personer med lätt minnesstörning löper en viss risk att utveckla Alzheimers sjukdom. Den nu aktuella studien skall undersöka möjligheten att stoppa eller skjuta upp insjuknandet i Alzheimers sjukdom för personer med lätt minnesstörning. Undersökningen skall också ta reda på om tidig läkemedelsbehandling vid lätt minnesstörning kan ge patienterna bättre minne.

Rekrytering av svenska patienter pågår. Patienterna kommer att behandlas och följas under tre år. Hälften av dem skall få läkemedlet Exelon, som tillverkas av Novartis. Resten av pa-

tienterna får likadana tabletter utan aktiv substans, placebo. Skulle under den pågående studien någon av försökspersonerna som får placebo visa sig ha Alzheimers sjukdom får han/hon Exelon i stället.

Ge ett bidrag till:
Demensförbundets
Utvecklings-
fond

Pg 25 92 53-3

Herr Alzheimer

En dag stod han utanför min dörr och knackade på. Oväntad, skoningslös och uppfordrande. Jag ville inte släpp in honom, sa att han kunde komma tillbaka en annan dag, en annan årstid men inte just idag. Han vek undan för en kort sekund, satte foten i dörröppningen och trängde sig in.

Det första besöket var kort. Han gick efter en stund men kom tillbaka nästa dag och nästa dag och nästa dag. Vecka efter vecka, månad efter månad, år efter år. Nu har han helt tagit över mitt liv. Jag hatar honom fast jag knappt vet vad ordet hata betyder.

Han har tagit allt ifrån mig. Han har herraväldet över mitt minne, ja över

hela mitt liv. Det är hans fel att min hjärna dör, bit för bit. Varför just jag? Varför just han?

Men, har ni tänkt på att när min hjärna dör och min kropp lever finns jag ändå kvar. Jag är jag, för det finns bara en som jag. Min kropp rör sig ju nästan som tidigare, mina ben tar mig dit jag vill och får gå. Men min hjärna dör långsamt bort. Bit för bit.

JAG FINNS, trots att herr Alzheimer har kommit in i mitt liv.

JAG FINNS, glöm aldrig det, mina nära och kära och ni, alla mina vänner. Glöm mig inte så länge jag lever.

JAG FINNS ju trots allt...

Tankar om sjukdomen

UTBILDNINGSDAG I DEMENSVÅRD

Riksförening för rehabilitering och äldrevård inom Vårdförbundet arrangerade för sina medlemmar en bra och intressant utbildningsdag i demensvård i Sundsvall den 8 oktober. Demensförbundet var inbjudet att medverka.

Ett stort antal deltagare från mellan- och norra Sverige deltog. De flesta av dessa var demensansvariga personer i sina hemkommuner.

Efter inledningsorden från ordföranden Kerstin Sjöström fick jag inleda dagen med att presentera erfarenheterna från REDA och anhörigprojektet.

Under dagen medverkade Anita Larsson, Sundsvall som berättade om Snoezelenmetoden. Per Kide, Trollhättan föreläste om vård av döende

demenssjuka. Anna Karin Edberg, Kristianstad talade om omvårdningsmötet mellan demensdrabbade och

Ansökan om forskningsbidrag

Demensfondens utdelning av forskningsbidrag – kommer att ske i april 2000. Bidrag kan utgå till medicinsk forskning och omvårdningsforskning samt utvecklingsarbete rörande stöd åt demenshandikappade och deras anhöriga.

Vi har inget särskilt ansökningsformulär. I ansökan ska stå: den sökandes namn/institution, projektbeskrivning, kostnadskalkyl samt referenser

Skicka in ansökan i fyra exemplar som skall vara oss till handa senast den **15 februari 2000** och adresserade till Demensförbundets arbetsutskott, Drakenbergsgatan 13, 117 41 Stockholm

personal. Kenneth Asplund, Sundsvall talade om kommunikation med den demenshandikappade.

Tommy Jonsson

SPARA FÖR FRAMTIDEN

i Bancos Humanfond.

Genom sparandet stödjer du vår ideella verksamhet.
Ring Banco Fonders kundtjänst på tel 020-23 53 00.

BANCOS HUMANFOND

I SAMARBETE MED RIKSFÖRBUNDET FÖR DEMENTAS RÄTTIGHETER

16 och 17 oktober 1999 i Fagersta:

Äldremässa för unga och gamla

Vad är nu detta? En äldremässa kan väl inte vara till för unga människor? Den är väl bara till för gamla? Att vara ung är ett "tillstånd" som går över. Resten av livet blir vi bara äldre.

FAGERSTAMÄSSAN belyste på ett utmärkt sätt allas behov i olika åldrar och situationer.

En rad handikapporganisationer demonstrerade hjälpmedel och informerade om böcker och tidskrifter för ökad kännedom. Apoteket, folkhälsovården och primärvården svarade villigt och glatt på alla frågor. Det fanns intressanta föredragshållare, bl a om bra mat för äldre, att vara diabetiker och om äldrefötter, "som kan vara väldigt ömma". Studiecirklar för och om dementa, om afasi – ett språkhandikapp, samt information om anhörigstöd. Underhållning och konstlotteri fanns också att ta del av.

Hur skall vi klä oss när vi blir äldre och figuren förändras? Flera mode-

□ Vid klagomuren och positiva hörnan kunde kommuninnevånarna träffa beslutsfattare. Ett bra tillfälle att diskutera, tycka och få svar på olika frågor.

visningar gav bra tips om lättskötta snygga plagg. Där fanns även "finurliga" kläder för funktionshindrade. En bra satsning, för visst vill man klä sig

snyggt och praktiskt även om kroppen inte har mannekängformer.

En mässa är ett bra forum för information och samtal om det som berör oss människor i vardagen. Ett forum att knyta kontakter med olika organisationer och utbyta erfarenheter

Tänk där fanns också en positiv hörna och en klagomur där man kunde säga sin mening till beslutsfattare i kommunen.

2000 personer kom för att ta del av det som erbjöds. Många frivilliga händer ställde upp och hjälpte till med allehanda göromål. Ett bra sätt att bryta isolering och ensamhet. Vi hoppas att mässan kommer tillbaka nästa år och att flera städer och regioner tar efter idén. Det kommer att göra äldreomsorgen lättare att genomföra. Speciellt om ungdomar inbjuds att delta. Då bryts avstånden mellan generationerna, till förhoppningsvis, ökad ömsesidig förståelse.

Maj-Lis Rünell

IT-mässan i Stock- holm

På Kungliga Tekniska Högskolan arrangerade Socialdepartementets Äldreprojekt den 28 augusti en mässa om IT och äldre, där Demensförbundet var inbjudet att delta.

Olika projekt med äldre i centrum presenterades. T ex från Göteborgs skärgård där hemtjänsten och primärvården hade direktkontakt med anhörigvårdare genom IT och video. Sköterskan kunde titta på t ex ett bensår och tala med den sjuka och dennas anhöriga utan att behöva åka till personen.

Ett annat projekt handlade om att göra

Internet mer tillgänglig för äldre och synsvaga. Lättnavigerad webläsare och e-mailprogram. Nättidningen Vårdaren fanns där. Senior Net fanns på plats. Demensförbundet stod tillsammans med Alzheimerföreningen och informerade om sina verksamheter.

Under dagen kom en ständig ström av människor och allt vårt informations-

material tog slut.

En kvinna uppehöll sig länge hos mig och tittade på våra hemsidor (vi var uppkopplade på nätet). När jag frågade henne om hon var anhörig till någon med demenshandikapp, förvånade hon mig med att säga att det var hon som var drabbad av Alzheimers sjukdom. Det resulterade i ett timplågt samtal och jag hoppas att hon fick det stöd hon sökte.

Med Jätteknappen blir det lätt att ringa

Jätteknappen är ett suveränt hjälpmedel för den som inte kan ringa själv från en vanlig telefon. Jätteknappen har stora nedsänkta knappar med möjlighet att ställa in darrfilter eller fördröjd söktid. Nya Jätteknappen har stora och tydliga siffror med mycket god kontrast. Knapparna är självlysande. Varje gång en siffra trycks ned hörs ett pip samtidigt som en liten lampa blinkar för att tala om att Jätteknappen registrerat siffran.

Nya Jätteknappen har förutom de tydliga sifferknapparna tre extra knappar som kan användas som direktval för nummer som används ofta. Dessa knappar kan med fördel förse med bilder eller fotografier som symboler för de aktuella numren.

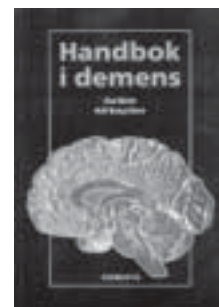

För den som önskar kan alla 16 knappar användas för att lagra direktnummer till vänner, taxi, sjukhus mm. Det ger personer som har svårt att komma ihåg telefonnummer möjlighet att ringa de allra viktigaste numren på egen hand. Det räcker med en enda knapptryckning för att ringa det valda numret. Om direktnummer används på alla knappar är det lämpligt att förse samtliga med bilder som är lätta att förstå. På bilden här intill Jätteknappen som i verkligheten är hela 15x25cm.

Nya Jätteknappen kostar 1 990 kronor + moms och kan beställas från Polar Print tel. 08-662 70 60, 031-13 13 95, 040-97 17 00 eller 0920-878 85

Handbok i demens

"Handbok i demens" ger en mycket lättillgänglig överblick över en mängd aspekter av demens och åldrande, från symptombeskrivning och medicinering till livskriser och vårdetik. Handboken riktar sig till alla som kommer i kontakt med människor med demens, antingen genom sitt arbete inom vården eller som anhöriga.

Författarna, psykologen, Else Melin, specialist i pedagogisk psykologi samt psykiatrikern Rolf Bang Olsen, överläkare på psykiatriavdelning, Middelfarts sjukhus, Fyn i Danmark, har under många år hållit kurser för vårdpersonal och anhöriga till dementa.

Kan beställas från Kommentus Förlag 08-709 59 90, fax: 709 59 80

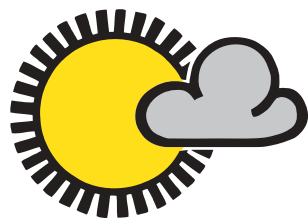
Förbundsnytt

Ny förening

Kiruna

Birgitta Holmgren, Box 805,
981 28 Kiruna, 0980-730 20

Vi vill önska alla våra läsare en
*God Jul och ett Gott
Nytt Millennium!*

Ge ett bidrag till:
Demensförbundets
Utvecklingsfond
Pg 25 92 53-3

Demensförbundets adress:

Drakenbergsgatan 13, nb
117 41 Stockholm
tel 08- 658 52 22, fax 08 658 60 68
e-post: rdr@demensforbundet.se
hemsida: www.demensforbundet.se
Postgiro 25 92 53-3.

Demensförbundets skrifter

Bra Dag ger God natt

Dagvårdens betydelse för människor med demens

Pris 60:- (plus porto)

Leva i trygghet – Rapport från LARS-projektet

Långvarigt sjukas och anhörigas rätt till stöd. Pris 60:- (plus porto)

Att handleda inom demensvården

Pris 80:- (plus porto)

När glädjen vänds i nöd

Anhöriga berättar om sin situation. Pris 40:- (plus porto)

Rätt stöd ger kvalitet och lönar sig

Rapporter om samverkan för god demensvård

Pris 60:- (plus porto)

Anhörigboken

En skrift med information och praktiska råd. Pris 60:- (plus porto)

"Fråga på"

Diskussions- och studiematerial kring demensfrågor. Materialet är baserat på vanligt förekommande frågor från dementas anhöriga.

Pris 80:- (plus porto)

Skräddarsytt AnhörigStöd

En samarbetsmodell inom vården

Pris 60:- (plus porto)

DemensForum

Prenumeration på förbundets tidning 4 nummer/år

Pris 120:- (inklusive porto)

Är du anhörig? Har du frågor?

Demensförbundet har telefonrådgivning

rikstäckande:

0485-375 75

Stina-Clara Hjulström

060-53 84 00

Tommy Jonsson

lokalt:

Lomma-Bjärred 046-29 12 92

Nyköping 0155-21 10 94

Stockholm 08-658 61 11

Borlänge 0243-747 56

Göteborg 031-41 29 41

kvällstid 0243-21 10 15

Perstorp 0435-342 90

Västervik 0490-124 99

Demenslinjen

Forskning om Alzheimer och andra demenssjukdomar behöver mera resurser!

Stöd Demensfonden Postgiro 90 08 58-2